

Ontwikkelgesprek flexopleidingen Social Work en Engineering, 26 november 2020. Hanzehogeschool.

Hierna volgt een weergave op hoofdlijnen van het ontwikkelgesprek dat online heeft plaatsgevonden tussen de auditpanels Engineering en Social Work enerzijds en vertegenwoordigers van de flex-variant van de engineering opleidingen en Social Work van de Hanzehogeschool anderzijds. Het ontwikkelgesprek volgde direct op de audit van 26 november 2020. In de digitale omgeving, waarin de door het auditpanel te bestuderen documentatie was opgenomen, bevond zich een document met een korte beschrijving van de thema's voor het ontwikkelgesprek. Voor beide auditpanels, Engineering en Social Work, was het daarom mogelijk om zich voorafgaand aan de audit en het ontwikkelgesprek voor te bereiden op deze thema's. Twee thema's die goed aansluiten op flex-trajecten in het hoger onderwijs zijn besproken: 'Competentieniveau flexibel per module' en 'validatie'. Voor beide thema's geldt dat Engineering en Social Work deze hebben besproken en voor hen herkenbaar zijn.

Onderwerp 1: Competentieniveau flexibel per module

Het deeltijdonderwijs verwerft vanuit de landelijke Pilot Flexibilisering ervaring op de terreinen modularisering en flexibilisering van het onderwijs. De voorkeur van de opleidingen bij de implementatie van het flex-onderwijs is dat studenten de mogelijkheid hebben in een willekeurige volgorde de modules te volgen. Een uitdaging waar zij dan onder andere mee te maken hebben is het competentieniveau waarop studenten de modules afronden. In het domein Techniek hebben de opleidingen zich te houden aan acht Engineering competenties. Het te behalen niveau per competentie hangt af van het croho (TB, E, WTB, Ad Pt). Het domein bekijkt wat de mogelijkheden zijn om een gekozen module te laten afronden op een door de student te kiezen competentieniveau. Voor het behalen van het diploma dienen studenten de afgesproken competentieniveaus in de (willekeurige) modules te behalen. Hoe kijkt het panel aan tegen flexibilisering van het competentieniveau per module. Welke adviezen heeft het panel om dit praktisch verder vorm te geven?

- Studenten ronden de engineering-competenties af op verschillende niveaus (2 of 3). Studenten geven bij de start van hun opleiding aan, op welk niveau zij een competentie willen behalen. Er lijkt sprake te zijn van een dilemma, zo geeft het panel aan: door te werken met leeruitkomsten dreigen de competenties meer op de achtergrond te geraken. De kans bestaat dat leeruitkomsten en/of competenties 'door elkaar gehusseld' worden. Van belang is dat leeruitkomsten geen 'strakke hekjes zijn waar iedereen overheen moet springen', zo geeft het auditpanel aan.
- Als een student een competentieniveau net niet behaalt, is dan compensatie mogelijk? Ja, dat kan, maar door een strakke begeleiding kun je dit voorkomen. Van belang is bij de aanvang van de studie met de student te bepalen welk competentieniveau deze wil bereiken en in de onderwijsovereenkomst goed uit te werken hoe de student denkt dit niveau te bereiken. Competenties zijn nu veelal gekoppeld aan de leerstof. Dat is prima als het de kennisbasis betreft maar ga vooral na bij potentiële studenten wat zij al beheersen.
- Het behoort tot de karakteristieken van flex-opleidingen dat studenten de vrijheid hebben om zelf te bepalen welk onderwijs hij/zij volgt om niveau 5 (Ad) of 6 (bachelor) te behalen. De student moet zich in een vroeg stadium afvragen: welk niveau kan ik aan en wat past bij mijn werk? De studieloopbaanbegeleider speelt hierbij een cruciale rol, zo blijkt. Deze bewaakt welk niveau de student heeft behaald. Heeft de student een bepaald niveau behaald, pas dan kan deze aan een volgend niveau werken.
- Als essentieel wijst het auditpanel op een goed administratief systeem waar de verschillende niveaus waarop studenten afstuderen gedocumenteerd zijn. Dit is niet te onderschatten, zo laat de praktijk zien. Zeker voor flex-opleidingen, die zich nog verder ontwikkelen, kan dit een struikelblok vormen. Zorg daarom eerst dat je de flex-opleiding goed op de rails hebt alvorens je met niveaudifferentiaties werkt, zo suggereren enkele panelleden.
- De opleiding wil de komende jaren werken met *micro credentials*: geen student verlaat een opleiding zonder *credentials* die de student gedurende zijn/haar opleiding heeft behaald. Deze *credentials* krijgt de student nadat hij een studieonderdeel op een bepaald niveau heeft afgrond. Een mooi initiatief volgens het auditpanel, maar ook dat vraagt weer om een goed functionerend administratief systeem.

- Het auditpanel geeft de opleiding mee als boodschap: het werken met flexibele competentieniveaus voor studenten per module is een mooi streven, maar houd rekening met het complexe karakter ervan, voor studenten, docenten en de opleiding. Gun jezelf de komende jaren voldoende tijd en kijk wat realiseerbaar is, houd hierover contacten met (potentiële) studenten, trek hierbij op met andere opleidingen en wissel ervaringen uit.

Onderwerp 2: Validatie

In het experiment leeruitkomsten van de landelijke Pilot Flexibilisering doen de opleidingen ervaring op met de validatie van eerder verworven competenties. In de praktijk van de Hanzehogeschool blijkt dat de wens om voor hele modules vrijgesteld te worden voordat de studie is begonnen, niet of nauwelijks aanwezig is bij studenten. Dit heeft mede te maken met het feit dat een groot aantal studenten bij Engineering als "opstap" eerst de Ad Projectleider Techniek kiest. Er is geen tijd (en geen faciliteiten door de werkgever) om een tijdrovend valideringstraject te doorlopen voor een relatief korte studie. De uitkomsten van de validatie die plaatsvindt, heeft als resultaat dat men ervoor kiest om de studie te verlichten i.p.v. te verkorten. Overigens komen ook valideringsvragen tijdens de studie naar voren om de studie te kunnen verlichten. Hoe kijkt het panel aan tegen een - voor de student - tijdrovende validatie voordat de studie wordt begonnen? Welke adviezen heeft het panel om validatie te realiseren?

- Eerder verworven competenties, evc's, staan bij validatie in de regel centraal. In het verleden was het lastig om evc's toe te passen op de eigen opleiding. Ook nu is dit niet altijd eenvoudig en staan de kosten om evc's aan te tonen lang niet altijd in verhouding tot de vrijstelling die het oplevert.
- In het geval van flexopleidingen kan het voor een student lastig zijn om aan te tonen dat deze een leeruitkomst heeft gerealiseerd. Een van de panelleden komt met een fraai voorbeeld: een student onderzoekt in een half jaar wat hij kan. In een criteriumgericht interview wordt dit door de opleiding getoetst, waarna een studieroute op maat wordt gemaakt; de student is zich vervolgens meer bewust wat het hbo-niveau behelst, wat zij in huis hebben en wat zij moeten doen om een leeruitkomst te bereiken.
- De opleidingen moeten een antwoord vinden op de vraag: hoe valideer je informeel leren? Het auditpanel merkt op dat de examencommissie, naast de assessoren, een cruciale rol speelt bij de validering van ervaringen van studenten.
- Assessoren moeten het vakgebied goed kennen, weten waar ze het over hebben, kunnen doorvragen en zich bewust zijn van blinde vlekken en mogelijke vooringenomenheid. Maar ook als aan deze voorwaarden is voldaan, zal het lastig zijn voor studenten om leeruitkomsten aan te tonen die de examencommissie valideert.
- Als het om validatie gaat, merkt het auditpanel nog het volgende op. Als studenten aangeven dat zij voldoende weten over een bepaalde leeruitkomst, dan is het van belang dat een assessor doorvraagt waarbij de student moet aantonen door middel van beroepsproducten (bewijsmateriaal) dat hij/zij de leeruitkomst beheerst/eraan voldoet. Een goede assessor is in staat (latent aanwezige) kennis bij studenten naar boven te halen. Help studenten van onbewust naar bewust bekwaam; er is vaak meer aanwezig bij hen dan je denkt.

Den Haag/Groningen, januari 2021.